

Боротьба із червоним кліщем

How to protect the poultry farms from red ticks?

Тарас Прудіус,
ветеринарний
лікар, керівник
проектів,
ТОВ «Альфа-Вет»

У продовж останніх років галузь птахівництва, яка є флагманом у тваринництві України, успішно функціонує. Поряд із розвитком птахівництва прогресує і матеріально-технічна база. Варто зазначити, що наразі на душу населення в Україні виробляється 23,6 кг м'яса птиці та 305 штук яєць, що є найвищим показником у світі.

За таких темпів розвитку та показників виробництва потрібне неухильне пильнування за епізоотичним станом вирощування поголів'я.

Серед значного різноманіття захворювань птиці заразної етіології вагома частка належить захворю-

ванням, збудниками яких є ектопаразити, як постійні, так і тимчасові. Арахноентомози належать до переліку біологічних агентів, які створюють суттєві екологічні проблеми, що негативно впливають на розвиток птахівництва в цілому.

Зниження продуктивності, уповільнення росту і мор молодняку – такої шкоди власнику пташника завдає червоний курячий кліщ *Dermanyssus gallinae*. Цей ектопаразит належить до переліку найнебезпечніших кровососних паразитів, які реєструються як в Україні, так і країнах Європи.

Червоний курячий кліщ *Dermanyssus gallinae*, або Дерманісіоз – інвазійна хвороба птиці синантропних та диких птахів усіх

статевовікових груп, із гострим або хронічним перебігом. Найчастіше колонії кліща реєструються в приміщеннях, де утримуються кури як за промислового, так і за дрібного ведення галузі. За сприятливих умов та температурних параметрів розвиток червоного кліща можливий протягом усього року. Оптимальні умови для розвитку кліща створюють і оптимальні умови утримання та розвитку птиці, а це – температура та вологість. Однакові параметри для розвитку птиці та кліща є надзвичайною проблемою для повного знищення ектопаразиту в господарстві або хоча б зниження його популяції до мінімального рівня. Курячий кліщ є переносником збудників хвороби

Ньюкасла, спірохетозу, туберкулозу, пастерильозу.

Для того щоб ефективно боротися із червоним кліщем у пташниках, потрібно знати цикл росту та розвитку паразиту, а також місця його локалізації.

Переважне місце проживання кліща – у гніздах птахів, тріщинах і щілинах дерев'яних поверхонь, пташиному посліді і підстилці. Подібні умови зумовлені тимчасовим паразитизмом – кліщі виповзають зі своїх сховищ тільки в нічний час, коли вони їдять. Інколи паразити можуть бути і на тілі господаря і в денний період, а саме локалізуватися в пахових складках і під крилами. Таке явище часто спостерігається за великих колоній кліщів, але малій кількості господарів.

Пташиний червоний кліщ має овальну форму тіла. Дорослі осо-

бини дрібні і мало помітні. Довжина самки становить близько 0,008 см, а ширина – 0,04 см. Самець дещо дрібніший, довжина його тіла перевищує 0,06 см, а ширина – 0,03 см. Кліщ швидко пересувається за допомогою чотирьох пар ніг.

Самка відкладає яйця, які мають овальну форму. Їхній розмір не перевищує 0,003 см. Личинки курячого кліща мають шість ніг. Вони не харчуються і малорухливі. Через добу личинки переходять у форму протонімфи. Вона майже прозора і так само, як дейтонімфа, споживає кров господаря. Ці дві форми рухливі і дуже багато їдять.

Кожна самка після їжі протягом 12–24 годин відкладає близько 25–30 яєць. Для розвитку личинки із яйця температура повинна бути не нижче 9 °С. Дорослі кліщі

можуть до 1,5 років виживати за температури нижче 25 °С.

Червоного кліща вкрай важко виявити органолептично на тілі птиці, оскільки він веде нічний спосіб життя, коли кури сплять. Однак, у деяких випадках, можна знайти під крилами окремих кліщів, які схожі на темні піщинки. Під час зшкрябування таких піщинок на білий аркуш паперу можна розгледіти за допомогою лупи окремих особин кліщів.

Як боротися із цією проблемою?

Існує ряд методів боротьби із червоним кліщем у курей. Найбільш дешевий та ефективний – це недопущення потрапляння його на птахофабрики. Для цього потрібно вживати такі заходи:

- Під час завезення птахів із інших птахофабрик необхідно дотримуватися карантину.

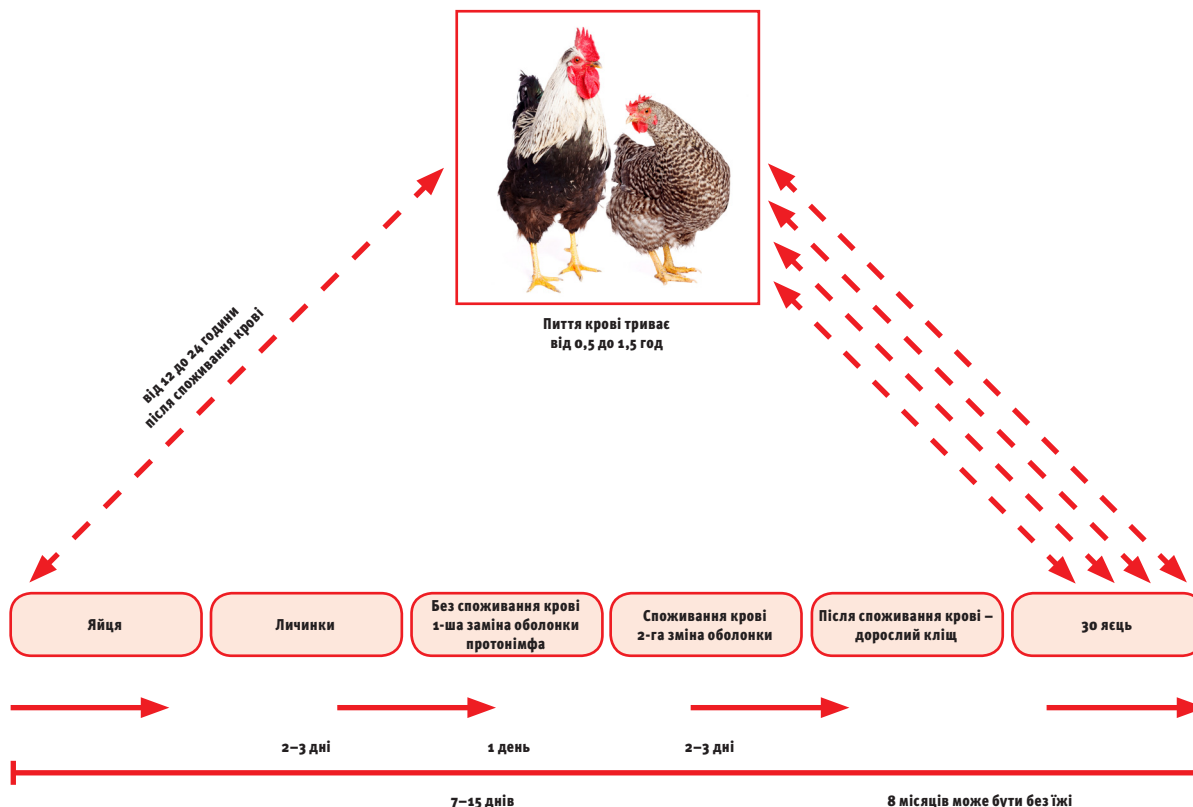

Рис. Червоний пташиний кліщ – розвиток

Інтермітокс® + вода = готовий для використання розчин		
50 мл	10 л	0,5%
100 мл	10 л	1%
10 л готового розчину достатньо для обробки 100 м ² приміщення		

- Регулярна обробка інвентарю та кліток для перевезення птиці інсектицидними та акарицидними препаратами.
- Систематичний ремонт пташників із усуванням усіх щілин та тріщини в підлозі та стінах.
- Знищення гризунів та мух, що можуть бути переносниками яєць кліща.

При наявному кліщі на фабриці рекомендуються такі методи боротьби із ним:

- хімічний метод;
- фізичний метод;
- вакцинація.

На сьогодні вакцинація птиці від червоного кліща не ефективна, тому практично не використовується.

Фізичний метод полягає в тому, щоб дезорієнтувати кліща за допомогою світла (щогодини на 15 хв вмикають світло). Також розставляють пастку для кліщів.

Для боротьби із кліщем потрібно використовувати препарати, які можуть спричинити його загибель. До таких засобів належать інсектицидні та акарицидні препарати.

До ефективних акарицидних препаратів можна віднести препарат **EWAZID® MEX** із діючою речовиною амітраз. Амітраз — це акарицид системної та контактної дії, який блокує октопамінергічні рецептори багатьох видів кліщів та комах, що призводить до безповоротних порушень функцій нервової системи і далі до паралічу та загибелі паразитів. Застосовується препарат у пустому пташнику та інкубаторі тричі через кожні 5–8 днів.

Із інсектицидних препаратів на особливу увагу заслуговує пре-

парат **INTERMITOX** із діючою речовиною пропоксур. Пропоксур діє на ектопаразитів як контактна отрута, викликаючи токсичну акумуляцію нейрогормону ацетилхоліну на холінергічних нервових закінченнях, внаслідок чого настає загибель ектопаразитів. Даний препарат можна використовувати для знищення дорослої форми кліща, обробляючи пташник у присутності птиці. Наносять препарат на стіни, підлогу, стрічку для збирання посліду

та інший інвентар у концентрації 0,5%–1,0% робочим розчином у залежності від ступеня контамінації паразитів. Обробку проводити через кожні 5–7 днів триразово, виходячи із циклу розвитку кліща.

Перед вивезенням птиці із пташника на стіни наносять лаковий або олійний бар'єр із сумішшю суперметрина на висоті 1 м над підлогою — це захист від кліщів, що ховаються в щілини. Зразу після видалення птиці із пташника, ще в теплом приміщенні, потрібна обробка інсектицидом **INTERMITOX**. 1 л препарату достатньо для обробки

2 000 м² приміщення. Після цього пташник потрібно ретельно почистити та вимити за допомогою мийного засобу.

Поряд із знищенням дорослої форми кліща потрібно знищувати й яйця кліщів. Це можна зробити за допомогою препарату **INTERKOKASK**. **INTERKOKASK** має унікальну схвалену в ЄС хлорокрезол формулу, що містить розчинник ліпідів, що проходить через потрійний зовнішній шар (білок/ліпід/хітин) яєць гельмінтів, ооцистів кокцидій, яєць червоного кліща, вбиває віруси та бактерії.

Німецькою асоціацією ветеринарної медицини **DVG** затверджено норми використання препарату в таких дозах:

- Дезінфекція від червоного кліща та яєць червоного кліща — 3,0% — 24 год.
- Дезінфекція від ооцист кокцидій — 3,0% — 3 год.
- Дезінфекція від криптоспоридій — 2,0% — 2 год.
- Дезінфекція від гельмінтів та яєць гельмінтів — 2,0% — 2 год.

Найбільш поширені помилки в боротьбі із червоним кліщем.

- Низька концентрація інсектициду або акарициду, мала порція розчину, нанесеного на площу, що обробляється.
- Мала кратність обробок — потрібно мінімум 2 рази.
- Неefективні деззасоби, які не знищують яйця кліща.
- Змішування деззасобів з інсектицидами/акарицидами.
- Декілька вікових груп в одному пташнику.

Отже, виходячи із вищеподаної інформації, для боротьби із червоним кліщем потрібно проводити ряд заходів щодо недопускання потрапляння цього паразита на фабрику, а також проведення дій із боротьби із наявним збудником.

